

Маслова Т.Б.

ЖАНРОВИЙ СКЛАД АНГЛОМОВНОГО НАУКОВОГО ДИСКУРСУ

Національний технічний університет України «КПІ»

Оскільки в сучасному глобалізованому світі англійська мова є міжнародною мовою науки, жанровий склад англomовного наукового дискурсу зазнає істотних змін, перебуваючи в постійному пошуку нових форм для обміну інформацією та вдосконалюючи їх з метою забезпечити ефективність наукового спілкування. Зокрема, лінгвісти зазначають, що в науковому дискурсі зараз відбувається змішування жанрів, з'являються абсолютно нові жанри та жанрові різновиди, в той час як інші жанри трансформуються або зникають [1; 3]. Особливо суттєві зміни в жанровій системі наукового дискурсу виникають через комп'ютерні технології, які руйнують чіткі межі між формальним і неформальним [2: с. 232].

Відповідно, в системі наукового дискурсу можна виявити стійку незмінну підсистему, що представлена перш за все жанром статті, та динамічну підсистему, що включає в себе нові або видозмінені жанри, в яких має місце розхитування типових жанрових канонів і проникнення чужорідних стилевих елементів [3].

За даних умов складно знайти основні відмінні ознаки, за якими можна відрізнити один жанр від іншого, тому існують різні підходи до вивчення жанрової структури наукового дискурсу.

Беручи за головний критерій функціональність, тобто реалізацію певних комунікативних завдань, вирізняють *ядерні жанри*, які визначають специфіку дискурсу (наукова стаття, науково-технічний звіт, монографія, дисертація) та *периферійні жанри*, які не становлять основу дискурсу (підручник, довідник, рецензія, анотація, реферат, тези); та *суміжні жанри*, які знаходяться на межі між науковим та іншими типами дискурсу і тяжіють або до ядерних жанрів (доповідь, повідомлення, науковий діалог) або периферійних (патент, інструкція, лекція). Як бачимо, науковий дискурс реалізується як у формі усного спілкування (лекція, наукова презентація), так і за допомогою писемних творів, проте останні можна визнати домінуючою формою наукової комунікації. Дискурс існує у вигляді

текстів певних жанрів і жанр дискурсу – це передусім тип текстів, інтенційні характеристики яких підпорядковані загальній комунікативній стратегії дискурсу.

Жанри наукового дискурсу можна розмежовувати за ознакою первинності/вторинності. Наприклад, стаття є первинним жанром, адже при її створенні автор безпосередньо виконує поставлене комунікативне завдання. Тези натомість є вторинним жанром, бо вони лише фіксують усний виступ доповідача. Так само автореферат дисертації, написаний для ознайомлення наукової спільноти з результатами дослідження, є вторинним текстом, створеним на основі первинного, тобто дисертації. При створенні текстів вторинних жанрів відбувається зміна комунікативної мети (напр., у науковій статті повідомляється нова інформація, а в рецензії критикуються думки її автора), каналу спілкування (напр., усна дискусія і її письмовий запис), трансформація обсягу текстів (напр., стаття і анотація), перехід від клішування в бік вільного викладу або навпаки, а також зміни у складності наукового тексту (напр., конспект, написаний на основі лекції, та реферат, в якому викладено лише основну інформацію першоджерел).

За зменшенням ступеня діалогічності усні та письмові жанри наукового дискурсу розташовуються у такій послідовності: статті типу «обговорення за круглим столом» – статті типу «інтерв'ю» – наукове листування – повідомлення про нові наукові й технічні розробки – повідомлення про майбутні конференції – подання на отримання грантів – наукова кореспонденція – рецензії – анотації – наукові статті – повідомлення про конференції, що відбулися – матеріали конференції – монографії – дисертації – підручники – хроніки наукового життя [1: с. 46]. Все це свідчить про широкую жанрову варіативність наукового дискурсу.

Література

1. Ільченко О. М. Етикет англomовного наукового дискурсу: Монографія. – Л.: ІВЦ «Політехніка», 2002. – 288 с.
2. Карасик В. И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс. – Волгоград: Перемена, 2002. – 477 с.
3. Яхонтова Т. В. Лінгвістична генетика наукової комунікації. – Л.: Інститут мовознавства ім. І. Франка, 2009. – 420 с.